

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КЛИПА Олена Павлівна

УДК 342.951:351.84

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук
БОНДАРЕНКО Ольга Сергіївна,
Сумський державний університет,
старший викладач кафедри кримінально-
правових дисциплін та судочинства.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
МУЗИЧУК Олександр Миколайович,
Харківський національний
університет внутрішніх справ,
декан факультету № 1;
доктор юридичних наук, доцент
КРАВЧЕНКО Іван Олександрович,
Сумський національний аграрний університет,
доцент кафедри приватного
та соціального права.

Захист відбудеться 15 травня 2021 року о 10:00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 12 квітня 2021 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. С. Горобець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Відповідно до статті 3 Основного закону, Україна є соціальною державою. Функціями соціальної держави є забезпечення і захист соціальних прав громадян, вирівнювання соціального стану суб'єктів суспільних відносин. На тлі євроінтеграційних процесів соціальна політика держави є ключовим показником економічного добробуту, фінансової та політичної стабільності. Особливого значення в умовах трансформації вітчизняної законодавчої бази, реформування та приведення у відповідність до міжнародних стандартів суспільно-політичного життя набувають організація й реалізація соціального захисту в цілому і працівників правоохоронних органів зокрема. Найбільш численним за кількістю працівників правоохоронним органом є Національна поліція України. Незважаючи на реформу в Національній поліції України, все ж позбутися радянських підходів щодо сутності, значення та напрямів соціального захисту працівників не вдалося. Тому одним із першочергових завдань успішного процесу реформування адміністративно-правового забезпечення соціального захисту працівників Національної поліції України є створення фундаментальної законодавчої бази, яка б відповідала сучасним вимогам суспільного життя та міжнародним критеріям визнання держави серед світової спільноти як правової й соціальної.

Варто відзначити, що загальні питання вивчення сутності, напрямів і значення соціальної функції, соціального захисту розглядали такі вчені: В. Андрійчук, І. Бацуровська, В. Галуцько, С. Гончаренко, О. Іванова, А. Кандиба, Д. Кисленко, О. Кустовська, Ю. Ладика, Д. Литвин, І. Міщенко, Р. Піль, О. Скакун, В. Сухонос, О. Філонов, Д. Харечко, Ю. Холод, Г. Чорний, С. Шахов, І. Швед та багато інших. Проблематиці соціального захисту працівників Національної поліції України в розрізі дослідження поняття й сутності адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України, поняття і принципів соціального захисту працівників Національної поліції України, а також дослідженню напрямів соціального захисту працівників Національної поліції України та суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України свою увагу приділяли такі науковці: О. Амоша, Н. Андрійченко, І. Арістова, Н. Балтачєєва, О. Березовська-Чміль, О. Головащенко, А. Гончаров, Г. Задорожня, А. Клименко, А. Колодій, Т. Коломоець, С. Колот, С. Корецька, І. Кравченко, А. Куліш, С. Курило, О. Малько, О. Музичук, В. Нерсєсянц, О. Новікова, В. Пахомов, О. Рєзнік, О. Серєда, О. Сікорський, О. Шапорєнко, Н. Шаптала та ін.

Зважаючи на значний внесок ученими різних часів до дослідження цієї тематики, варто зауважити, що суспільно-політичне життя постійно перебуває в динамічному русі, а, отже, питання соціального захисту

населення в цілому і працівників поліції зокрема не втрачає своєї актуальності й до цього часу. У зв'язку з недосконалістю національного соціального законодавства, що зумовлює низку невирішених питань, а також недостатньою його практичною реалізацією проблеми адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції і надалі потребують комплексного дослідження та пошуків найбільш ефективних шляхів вирішення.

Отже, вищезазначене обумовлює нагальну потребу у визначенні засад адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України та підготовці на їх основі пропозицій і рекомендацій, спрямованих на його вдосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової систем України» (номер державної реєстрації 018U001317).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб, ґрунтуючись на аналізі законодавства України, міжнародних нормативно-правових актів, судової практики, правової доктрини, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, а також на основі опрацювання вітчизняного досвіду і досвіду зарубіжних країн виявити недоліки й прогалини в законодавстві та з'ясувати перспективи його подальшого вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційному дослідженні необхідно було вирішити такі завдання:

- дослідити історію розвитку та сучасний стан правового регулювання соціального захисту працівників правоохоронних органів із часів становлення української державності до проголошення незалежності України;
- охарактеризувати методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України;
- з'ясувати сутність адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України;
- розкрити поняття та сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України;
- визначити поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України;
- окреслити напрями соціального захисту працівників Національної поліції;

- встановити систему суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України;
- узагальнити зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції;
- визначити перспективи вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України;
- розробити пропозиції до нормативно-правових актів, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в дисертаційному дослідженні було застосовано комплекс методів. Так, щодо конкретно-наукових методів, то, зокрема, в нашому дослідженні застосовано такі методи, як логічний та історико-правовий, які у своїй єдності дали можливість дослідити, охарактеризувати виникнення, формування і розвиток правового регулювання соціального захисту працівників поліції України, дослідити процес становлення правової основи регулювання соціального захисту працівників правоохоронних органів, виникнення й перехід до використання від поняття «міліція» до поняття «поліція» (підрозділ 1.1). Методологічні засади адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України дозволив дослідити метод документального аналізу; зокрема, під час нашого дослідження здійснено аналіз нормативно-правових документів, що в різні часи становили правову основу соціального захисту працівників правоохоронних органів (підрозділ 1.2). За допомогою логіко-семантичного методу узагальнено та вдосконалено понятійний апарат нашого дослідження. Водночас системно-структурний метод допоміг здійснити класифікацію принципів соціального захисту працівників Національної поліції України (підрозділ 2.2), а також дослідити сутність адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України (підрозділ 1.3). Аналітичний метод дозволив охарактеризувати адміністративно-правовий статус працівників Національної поліції України (підрозділ 2.1). Формально-юридичний метод і метод прогнозування дали можливість з'ясувати та виокремити перспективи вдосконалення соціального захисту працівників Національної поліції України (підрозділ 3.2), крім того, формально-юридичний метод дозволив здійснити характеристику системи суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України (підрозділ 2.4) та окреслити напрями соціального захисту

працівників Національної поліції України (підрозділ 2.3). Міжнародні засади і зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції було досліджено та узагальнено за допомогою порівняльно-правового методу (підрозділ 3.1). У роботі було використано ряд інших загальних та спеціальних методів наукового пізнання, що дозволило ґрунтовно й комплексно підійти до виконання поставлених завдань дисертаційного дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, теорії держави і права, адміністративного права, права соціального забезпечення, трудового права, інших галузевих правових наук. Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, кодифіковані нормативно-правові акти, закони та підзаконні акти, нормами яких прямо чи опосередковано визначаються правові засади адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності правоохоронних органів, довідкові видання, статистичні матеріали, а також власний практичний досвід роботи в органах державної влади.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційна робота є одним із перших комплексних досліджень, яка, ґрунтуючись на нормативно-правових актах вітчизняного й зарубіжного законодавств, наукових здобутках учених різних часів, є комплексною спробою визначити сутність та особливості адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, а також, урахувавши вітчизняний досвід і досвід зарубіжних країн, виокремити й запропонувати перспективи вдосконалення національного законодавства. Результатом проведеної роботи стала низка сформульованих наукових висновків та рекомендацій:

уперше:

- запропоновано внести зміни до статей 91, 92 та 94 Закону України «Про Національну поліцію», доповнивши їх визначеннями понять: «службовий (робочий) час», «позаробочий час», «відпустка поліцейського», «грошове забезпечення поліцейського»;

- здійснено деталізовану системну періодизацію, що охоплює шість періодів історичного розвитку та характеризує динаміку адміністративно-правових функцій поліції;

- здійснено класифікацію принципів соціального захисту працівників Національної поліції України: на загальні принципи, до яких відносимо принцип гарантування права на соціальний захист, принцип системності, принцип законності, принцип економічної обґрунтованості, принцип недопущення скасування та/або зменшення соціальних пільг у зв'язку зі змінами в соціальному законодавстві й спеціальні принципи, до яких відносимо принцип своєчасності, принцип невідкладності, принцип справедливості;

вдосконалено:

- класифікацію суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України: загальнодержавні (Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, Пенсійний фонд України), відомчі органи (Всеукраїнська професійна спілка Міністерства внутрішніх справ України), регіональні, або локальні (місцева профспілка працівників поліції);

- характеристику мети адміністративно-правового врегулювання суспільних відносин. Відзначено, що мету можна розглядати як установлення визначеної законом моделі належної поведінки всіх учасників правовідносин: держави (в особі державних органів) та фізичних / юридичних осіб;

- поняття «адміністративно-правовий статус працівника Національної поліції України», під яким пропонують розуміти сукупність закріплених у нормативно-правовому акті прав та обов'язків, чітке формулювання функцій, за допомогою яких реалізується виконання поставлених завдань шляхом здійснення владних повноважень;

- поняття «механізм адміністративно-правового регулювання», під яким пропонується розуміти систему взаємозалежних адміністративно-правових способів і прийомів, чітка послідовна взаємодія яких забезпечує конкретний вид суспільних відносин, реалізуючи юридичні права та обов'язки суб'єктів;

- *дістали подальшого розвитку:*

- характеристика визначення поняття «механізм адміністративно-правового регулювання» та єдиний підхід до класифікації його структурних елементів;

- характеристика теоретико-доктринальних підходів до проблемних питань соціального захисту працівників Національної поліції;

- концептуальні підходи до визначення поняття «соціальний захист працівників Національної поліції»;

- поняття «механізм правового регулювання в галузі соціального захисту», під яким необхідно розуміти сукупність юридичних засобів і способів, що зумовлюють регламентацію суспільних відносин у галузі соціального захисту, внаслідок послідовної дії складових елементів механізму;

- роль європейського досвіду у сфері адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки і пропозиції можуть бути використані в:

науково-дослідній сфері – як основа для подальших теоретико-правових досліджень, присвячених проблемним аспектам адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України (*акт впровадження*)

Сумського державного університету від 1 лютого 2021 р.);

правозастосовній діяльності – як основа для підвищення працівниками поліції рівня обізнаності своїх соціальних прав, а також з'ясування пріоритетних напрямків удосконалення адміністративно-правового регулювання їх соціального захисту (*акт впровадження Головного управління Національної поліції в Сумській області від 1 квітня 2021 р.);*

освітньому процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників із дисциплін «Судові і правоохоронні органи України», «Сучасні стандарти соціального захисту в Україні», «Кримінальна юстиція», а також розроблення науково-методичних програм для підготовки працівників правоохоронних органів (*акт впровадження Сумського державного університету від 3 березня 2021 р.).*

Апробація матеріалів дисертації. Теоретичні положення дисертації, висновки та рекомендації оприлюднені на таких міжнародних науково-практичних конференціях: Coleção de trabalhos científicos «ЛОГОС» (Lisboa, Portugal, 9 de outubro de 2020), «Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку» (м. Київ, 9–10 жовтня 2020 року), «Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення» (м. Одеса, 9–10 жовтня 2020 року), «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (м. Харків, 16–17 жовтня 2020 року), «Науковий процес та наукові підходи: методика та реалізація досліджень» (м. Одеса, 23 жовтня 2020 року).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в шести наукових працях, серед яких п'ять статей у наукових фахових виданнях України, одна стаття в науковому періодичному виданні іншої держави (Словацька Республіка), та шести тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, об'єднаних дев'ятьма підрозділами, висновків, списку використаних джерел (176 найменувань на 18 сторінках) та 5 додатків на 17 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 212 сторінок, з яких основний текст дисертації – 162 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір теми дисертації, визначається її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами, окреслюються мета й завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, зазначаються наукова новизна та практичне значення, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження, публікацій і структури.

Розділ 1 «Теоретико-правові та методологічні засади дослідження соціального захисту працівників Національної поліції України» складається з трьох підрозділів, у яких надається характеристика історії розвитку та сучасного стану правового

регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, визначаються методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, а також визначається сутність адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України.

У підрозділі 1.1 *«Історія розвитку та сучасний стан правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України»* виокремлено основні етапи становлення поліції: 1) з IX до XVI ст. – часи існування Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Великого князівства Литовського, коли прототипні функції поліції виконували князі дружинники та інші представники адміністрації; 2) перша чверть XVIII ст. – заснування Російської державної поліції (частина території сучасної України перебувала під впливом Російської держави), на яку покладалися правоохоронні та загальноадміністративні функції, а також загальноадміністративні повноваження; 3) 60-ті рр. XIX ст. – здійснення поліцейської реформи, що мала на меті зміцнення апарату загальної поліції; 4) поч. XX ст. – створення міліції, впродовж якого вдосконалено організаційну структуру міліції, визначено правовий статус співробітників та порядок проходження служби, а також установлено пільги для працівників міліції і членів їх сімей; 5) 1990–2015 рр. – пострадянський період, під час якого ухвалено Закон Української РСР «Про міліцію», що розширював коло соціальних прав та гарантій співробітників міліції; 6) із 2015 р. до цього часу – сучасний період: здійснення масштабного реформування, під час якого відбулися докорінні організаційно-правові та структурні зміни в системі правоохоронних органів: законодавче закріплення правової основи діяльності нової моделі правоохоронних органів, передбачено широке коло (більш наближене до європейського зразка) соціальних гарантій для працівників поліції.

Відзначено, що на сучасному етапі діяльності Національної поліції України простежуються практично ті самі вади (характерні для системи правоохоронних органів до 2015 р.), що знижують довіру поліції серед населення: низький рівень оплати праці (беручи до уваги постійне зростання цін на соціально-побутові товари та послуги), ненормованість робочого часу, відсутність мотивації (професійне вигорання, психоемоційне перевантаження), у зв'язку з цим знижується якість роботи поліцейського, а водночас – знижується рівень довіри громадян.

Акцентовано на недостатній актуалізації соціального законодавства щодо умов сучасності, це сприяло нагромадженню декларативних норм показового характеру без дієвого механізму застосування.

У підрозділі 1.2 *«Методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України»* узагальнюються теоретико-

доктринальні підходи до визначення понять «методологія», «підхід», «метод», «принципи».

Установлено, що всі наукові підходи до вивчення методології об'єднує основна думка про те, що це передусім система принципів, методів, підходів до пізнання певного предмета дослідження. З'ясовано, що чим вдаліше буде обрана система методів пізнання (як ми знаємо, методи тісно пов'язані між собою і виокремити якийсь один для здійснення наукового пізнання досить складно), тим максимально ефективним буде результат дослідження.

Виявлено дві протилежні концепції дослідження методології наукового пізнання. Згідно з першою концепцією структура методології визначається вертикально, тобто є певна послідовна ієрархія її складових. Згідно з другою концепцією структура методології визначається горизонтально, тобто її складові мають рівноцінне значення. Констатовано, що в структурі методології прийнято вирізняти методи, принципи та підходи. Установлено особливе значення системного підходу, за допомогою якого здійснюється вивчення досліджуваного явища, предмета, об'єкта в розрізі системи. Відзначено багатоаспектність застосування системного підходу та обґрунтовано, що такий підхід – це система, утворена принципами, прийомами і способами пізнавальної діяльності.

Обґрунтовано, що під методом можемо розуміти предметно послідовний порядок дій, виконавши які, можна досягти максимально ефективного результату.

Охарактеризовано принципи фундаментальної методології, методи та підходи, за допомогою яких вдалося можливим дослідити методологічні засади адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

У підрозділі 1.3 «Сутність адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України» насамперед визначено категоріальну сутність понять «механізм», «механізм правового регулювання», «механізм адміністративно-правового регулювання» та виокремлено його структурні елементи.

Обґрунтовано, що поняття «механізм» має декілька значень і пояснюється як сукупність безперервності дій, методів, прийомів або здійснення відповідних операцій для досягнення мети. Ґрунтуючись на тлумаченнях довідникових джерел та вкладаючи юридичний зміст у поняття, під механізмом пропонуємо розуміти сукупність структурних елементів, чітка послідовність та взаємодія яких забезпечують регулювання певних правовідносин.

Проаналізовано позиції науковців щодо розуміння механізму правового регулювання, зроблено умовивід, що під механізмом правового регулювання в галузі соціального захисту необхідно розуміти сукупність юридичних засобів і способів, які зумовлюють регламентацію суспільних відносин у галузі соціального захисту,

внаслідок послідовної дії складових елементів механізму.

Узагальнено основні риси, що підкреслюють деяку одностайність підходів дослідників до вивчення механізму адміністративно-правового регулювання: 1) механізм – сукупність способів або система способів та засобів регулювання суспільних відносин; 2) наявність трьох основних складових елементів механізму (норми права, акти реалізації норм права, адміністративно-правові відносини); 3) розмежування складових елементів адміністративно-правового регулювання на основні та додаткові (супутні, факультативні).

Обґрунтовано, що вся дія механізму адміністративно-правового регулювання спрямована на досягнення єдиної мети – забезпечення застосування прав та обов'язків суб'єктів, що регулюються нормами адміністративного права.

Розділ 2 «Зміст соціального захисту працівників Національної поліції України» складається з чотирьох підрозділів, у яких: визначаються поняття та сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України, визначаються поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України, окреслюються напрями соціального захисту працівників Національної поліції, встановлюється система суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України»* досліджено понятійно-категоріальну сутність визначень «статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус». Узагальнено наукові позиції вчених щодо розуміння цих понять, констатовано, що в сучасній доктрині права не існує єдиного підходу до вивчення аналізованого питання. Отже, ми з'ясували ключовий аспект, що об'єднує думки вчених: правовий статус включає юридичні права та обов'язки кожної окремої особи. Спираючись на аналіз норм Закону України «Про Національну поліцію», з'ясовано, що соціальна захищеність працівників поліції залишається другорядною. Констатовано, що внаслідок реформування правоохоронної системи повноваження працівників Національної поліції поділено на три блоки: основні, додаткові, повноваження за напрямком інформаційно-аналітичного забезпечення.

Обґрунтовано, що сутність адміністративно-правового статусу максимально об'єктивно розкривається через завдання, для реалізації яких надані повноваження та встановлені обов'язки конкретного суб'єкта правовідносин, чітко регламентовані й закріплені в нормативно-правовому акті, за невиконання або неналежне виконання яких передбачена відповідальність.

У підрозділі 2.2 *«Поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України»* досліджено сутність поняття «соціальний захист», розглянуто наведені вченими різних часів

класифікації принципів соціального захисту. Доведено, що соціальний захист – це обов'язковий компонент для визнання держави як соціальної та правової.

Узагальнено та розглянуто соціальний захист у широкому й вузькому значеннях. Так, у широкому значенні соціальний захист – це здійснюваний державою ряд послідовних функцій, спрямованих на забезпечення виконання соціальної політики через спеціально створені державні органи. У вузькому значенні соціальний захист – це гарантований державою обґрунтований своєчасний невідкладний комплекс заходів, спрямованих на організацію матеріального забезпечення відповідних категорій громадян, які внаслідок об'єктивних та/або суб'єктивних факторів втратили або не мали від народження можливості забезпечити належні умови своєї життєдіяльності самостійно.

Виокремлено загальні принципи, до яких відносимо принцип гарантування права на соціальний захист, принцип системності, принцип законності, принцип економічної обґрунтованості, принцип недопущення скасування та/або зменшення соціальних пільг у зв'язку зі змінами в соціальному законодавстві й спеціальні принципи, до яких відносимо принцип своєчасності, принцип невідкладності, принцип справедливості.

Розкрито поняття соціальної держави, під якою розуміють державу, орієнтовану на людину як на найвищу цінність суспільства та спрямовану на забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, а також її зміст, функції, мету, об'єкт.

У підрозділі 2.3 «Напрями соціального захисту працівників Національної поліції» зазначається, що Україна як держава-засновниця ООН врахувала та відобразила в національному законодавстві норми стосовно соціального захисту, проголошені на міжнародному рівні. Конституцією України зафіксовано державні гарантії соціального захисту населення.

В умовах євроінтеграції України та всеохоплюючих реформаційних процесів ефективна організація соціального захисту поліцейських має важливе значення. Ґрунтуючись на аналізі фундаментальних законів, запропоновано виділяти основні аспекти соціального захисту працівників поліції за такими напрямками 1) матеріальне забезпечення (грошове забезпечення поліцейських, одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського, пенсійне забезпечення поліцейських); 2) житлове забезпечення (збереження пільг з оплати житла); 3) медичне забезпечення (безоплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів, безоплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання

компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування); 4) професійний захист (службовий час і час відпочинку поліцейських, відпустки поліцейських, захист прав та законних інтересів працівників поліції, навчання дітей поліцейських).

Зазначений перелік охоплює практично всі аспекти життєдіяльності працівника поліції, однак засоби та способи реалізації зазначених напрямів не відповідають вимогам часу та не задовольняють реально існуючі потреби поліцейського. Наголошено на принципово важливих пунктах соціального захисту працівників Національної поліції, які є визначальними та мотиваційними для якісної роботи правоохоронних органів: робочий час, час відпочинку, грошове забезпечення, медичне забезпечення, пенсійне забезпечення.

Констатовано, що серед правознавців відсутня єдність думок щодо підходу до визначення поняття «суб'єкт». Має місце вивчення цього поняття, розкриваючи його зміст через поняття «суб'єкт права», а також через призму категорії «суб'єкт правовідносин». Описані поняття не є тотожними.

Зауважено, що соціальна політика характеризується людиноцентричністю та в реалізації соціальної функції саме держава відіграє провідну роль. Установлено багаторівневість (державний, регіональний, місцевий) та багатосуб'єктність механізму реалізації соціальної політики (центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, підприємства в реалізації соціальної політики).

Удосконалено класифікацію суб'єктів, які здійснюють соціальний захист працівників Національної поліції України: загальнодержавні (Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, Пенсійний фонд України), відомчі органи (Всеукраїнська професійна спілка Міністерства внутрішніх справ України), регіональні, або локальні (місцева профспілка працівників поліції). Проаналізовано нормативно-правові акти та встановлено завдання повноваження суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України.

Відзначено пасивність діяльності профспілкових організацій працівників поліції, які повинні були займати одне з ключових місць у системі органів, які здійснюють соціальний захист працівників Національної поліції України.

Обґрунтовано, що провідне місце в системі суб'єктів, які забезпечують реалізацію соціального захисту працівників Національної поліції України займає Пенсійний фонд України, що є центральним органом виконавчої влади і його діяльність спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики, який реалізує державну політику з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

Розділ 3 «Напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України» складається з двох підрозділів у яких: визначаються міжнародні засади та узагальнюється зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції, окреслюються перспективи вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

У підрозділі 3.1 *«Міжнародні засади та зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції»* обґрунтовується важливість вивчення та запозичення досвіду зарубіжних країн. З огляду на те, що Україна належить до пострадянських держав, як відомо, держави, що також належать до цієї правової сім'ї, обрали для себе різні шляхи розвитку. Ураховуючи спільні риси в політичному, економічному, соціальному розвитку в минулому, на нашу думку, найбільш показовим для України є саме досвід пострадянських держав, які маючи приблизно однакові правові характеристики, змогли за 30 років досягти відносно різних результатів у соціальному захисті працівників правоохоронних органів в цілому та поліції зокрема.

Проаналізовано міжнародні нормативно-правові акти, які акцентують на важливості питань соціального захисту: Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Європейську конвенцію про захист прав людини та основних свобод, Європейську соціальну хартію. Виявлено, що спільною рисою зазначених міжнародних документів (поряд із захистом життя та здоров'я людини) є забезпечення гарантування права на працю, гідних умов праці та належної винагороди за неї.

Узагальнено досвід зарубіжних держав у сфері правового регулювання соціального захисту працівників правоохоронних органів, умовно розмежувавши їх на дві категорії: перша категорія – країни Східної Європи (Республіка Болгарія) та пострадянські балтійські країни (Литовська Республіка, Латвійська Республіка, Естонська Республіка); друга категорія – країни пострадянського простору (Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Грузія).

Відзначено подібність окремих положень як конституцій досліджуваних держав, так і законів, що регламентують діяльність правоохоронного органу. Це пояснюється спільною пострадянською спадщиною державотворення та формування законодавства.

Обґрунтовано, що з метою вдосконалення національної моделі соціального захисту працівників поліції варто запозичити позитивні аспекти досвіду зарубіжних країн та впровадити їх в Україні, адаптувавши до вітчизняного законодавства.

У підрозділі 3.2 *«Перспективи вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної*

поліції України» акцентовано на тому, що в рамках української євроінтеграції здійснюється масштабне реформування політичної, економічної та соціальної сфер державного управління. Видозмінюється національне законодавство, і першочерговим завданням є створення фундаментального плацдарму для реалізації його нормативних положень, уникнення дублювання та декларативності норм.

Запропоновано пріоритетні напрямки вдосконалення соціального захисту працівників Національної поліції України: 1) чітке розмежування робочого часу та часу відпочинку, оскільки сьогодні немає законодавчого визначення і чіткого розмежування цих категорій; 2) гарантування та забезпечення права на відпочинок; 3) медичне страхування поліцейського; 4) житлове забезпечення поліцейських і членів їх сімей, які проживають із ними та потребують такого забезпечення (відомчі програми житлового фінансування); 5) гідна оплата праці з урахуванням усіх професійних ризиків; 6) психоемоційна адаптація працівників поліції.

Запропоновано організаційно-правові заходи вдосконалення соціального захисту працівників Національної поліції України: 1) кодифікація нормативно-правових актів у сфері соціального забезпечення в цілому та поліції зокрема, виділивши відповідні норми в окрему книгу; 2) вивчення та використання зарубіжного досвіду розвинених країн, зокрема держав-членів Європейського Союзу (зважаючи на прагнення України до рівноправного членства); 3) установа системи пільг, за якої б розмір наданої пільги прямо залежав від вислуги, також це буде додатковою мотивацією вступу на службу до правоохоронних органів та стримування плинності кадрів; 4) заходи, спрямовані на відновлення іміджу професії та авторитетності серед населення та встановлення презумпції правоти поліцейського на законодавчому рівні; 5) підвищення рівня обізнаності серед працівників Національної поліції щодо способів захисту своїх соціальних прав шляхом проведення тематичних семінарів, тренінгів, онлайн-навчань із метою надання роз'яснень та послідовності дій.

Аргументовано необхідність використання зарубіжного досвіду в галузі соціального захисту для наближення його до належного рівня демократичної соціальної правової держави європейського зразка.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності й розкритті особливостей адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, а також опрацювання перспектив його вдосконалення з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та

рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети, зокрема:

1. Досліджено історичний розвиток поліції та визначено шість періодів її становлення, в рамках яких вона трансформувалася, набуваючи повноважень, притаманних сучасним правоохоронцям, а також передумови зародження та динаміку розвитку соціальних прав та гарантій правоохоронців: 1) з IX до XVI ст. – часи існування Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Великого князівства Литовського; 2) перша чверть XVIII ст. – заснування Російської державної поліції; 3) 60-ті рр. XIX ст. – здійснення поліцейської реформи, що мала на меті зміцнення апарату загальної поліції; 4) поч. XX ст. – створення міліції; 5) 1990–2015 рр. – пострадянський період; 6) з 2015 р. до сьогодні – сучасний період.

2. Визначено з огляду на наукові позиції вчених, що всі судження об'єднані основною ідеєю, згідно з якою методологія є насамперед системою принципів, методів та підходів для сприйняття певного об'єкта дослідження. Установлено, що більш продумана система когнітивних методів (як відомо, методи тісно пов'язані між собою і використати якийсь один для реалізації наукового пізнання неможливо), дасть ефективніший результат дослідження. Відзначено наявність у структурі методології методів, принципів та підходів наукового пізнання. Акцентовано на системному підході, за допомогою якого досліджуване явище, суб'єкт, об'єкт розглядаються в контексті системи.

Обґрунтовано розуміння методу як послідовного порядку кроків, за допомогою яких можна досягти найбільш ефективного результату. На основі теоретичних і доктринальних джерел описано принципи базових методів, методів та підходів, які дозволили вивчити методологічні засади адміністративно-правового регулювання соціального захисту Національної поліції України.

3. З'ясовано, що сутність адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України можна дослідити через механізм адміністративно-правового регулювання та його структурні елементи. Поняття «механізм» має багатоаспектне значення і пояснюється як серія безперервності дій, методів, прийомів або здійснення відповідних операцій для досягнення мети. На основі роз'яснень довідкових джерел та вкладаючи юридичний зміст у досліджуване поняття, запропоновано під механізмом розуміти ряд структурних елементів, чітка послідовність та взаємодія яких забезпечують регулювання певних правовідносин. Виділено основні риси, що висвітлюють певну однаковість підходів дослідників до механізму адміністративно-правового регулювання: 1) механізм – сукупність способів або систем способів і засобів регулювання соціальних відносин; 2) наявність трьох основних складових механізм (правові норми, правові акти реалізації правових норм, адміністративно-правові відносини); 3) розмежування складових адміністративно-правового регулювання на базові та додаткові

(пов'язані, факультативні).

4. Розкрито сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України, який можна об'єктивно дослідити через завдання, для реалізації яких надані повноваження та встановлені обов'язки конкретного суб'єкта правовідносин, чітко регламентовані й закріплені в нормативно-правовому акті, а також розширення меж відповідальності.

Запропоновано під адміністративно-правовим статусом працівника Національної поліції України розуміти сукупність установлених нормативно-правових повноважень, шляхом реалізації яких здійснюється виконання поставлених завдань. Аналіз законодавства та доктринальних джерел дозволив виділити основні складові адміністративно-правового статусу працівника поліції: 1) визначені завдання; 2) встановлені обов'язки; 3) надані повноваження; 4) відповідальність.

5. Визначено поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України. Під принципами розуміють керівні ідеї, вихідні точки, що виражають загальний напрямок ефективного регулювання певних соціальних відносин. Установлено, що принципи соціального захисту до цього часу не сформульовані та не закріплені в законодавстві.

Узагальнено й виділено загальні та спеціальні принципи соціального захисту працівників Національної поліції України. До загальних принципів віднесено принцип гарантування права на соціальний захист, принцип систематичності, принцип законності, принцип економічної доцільності, принцип запобігання скасуванню та/або зменшенню соціальних виплат через зміни в соціальному законодавстві. До спеціальних принципів віднесено принцип своєчасності, принцип невідкладності, принцип справедливості.

6. На основі чинного законодавства окреслено основні напрями соціального захисту працівників Національної поліції, які ми пропонуємо розмежувати за характером: 1) матеріальне забезпечення (грошове забезпечення поліцейських, одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського, пенсійне забезпечення поліцейських); 2) житлове забезпечення (збереження пільг з оплати житла); 3) медичне забезпечення (безоплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів, безоплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування); 4) професійний захист (службовий час і час відпочинку поліцейських, відпустки поліцейських, захист прав та законних інтересів працівників поліції, навчання дітей поліцейських).

Доведено, що зазначений перелік охоплює практично всі аспекти життєдіяльності працівника поліції, однак засоби та способи реалізації

зазначених напрямів не відповідають вимогам часу і не задовольняють реально існуючі потреби поліцейського, про що свідчать результати проведеного нами опитування в рамках роботи над дисертаційним дослідженням.

7. Установлено, що в соціальній державі, крім державних установ, питаннями забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України займаються також і підприємницькі організації, профспілки, релігійні та некомерційні організації. У зв'язку з цим простежено багаторівневність (державний, регіональний, місцевий) та багатосуб'єктність механізму реалізації соціальної політики (центральні й місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, підприємства в реалізації соціальної політики).

До різновидів суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України, віднесено загальнодержавні (Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, Пенсійний фонд України), відомчі органи (Всеукраїнська професійна спілка Міністерства внутрішніх справ України), регіональні, або локальні (місцева профспілка працівників поліції).

8. Установлено, що в переважній більшості досліджених країн діяльність поліції побудована на дотриманні законності, гуманізму, прав людини, соціальної справедливості, гласності, єдиноначальності і спирається на допомогу населення, що є підтвердженням європейського вектора розвитку та модернізації держави, а також прагнення до євроінтеграції.

Відзначено міжнародні нормативно-правові акти, що акцентують на важливості питань соціального захисту, до яких віднесено Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Європейську конвенцію про захист прав людини та основних свобод, Європейську соціальну хартію. З'ясовано, що об'єднувальною рисою зазначених міжнародних документів (поряд із захистом життя та здоров'я людини) є забезпечення гарантування права на працю, гідних умов праці та належної винагороди за неї.

Узагальнено досвід зарубіжних держав у сфері правового регулювання соціального захисту працівників правоохоронних органів як країн Східної Європи (Республіка Болгарія) та пострадянських балтійських країн (Литовська Республіка, Естонська Республіка, Латвійська Республіка), так і країн пострадянського простору (Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Грузія).

9. Доведено, що перспективне реформування системи правоохоронних органів є важливим кроком на шляху до європейської родини демократичних, економічно та соціально розвинених держав. Ефективний процес реформації неможливий без створення сучасної фундаментальної законодавчої бази, а також реально діючих механізмів

забезпечення її реалізації.

До пріоритетних напрямків удосконалення соціального захисту працівників віднесено: 1) законодавчий – кодифікація нормативно-правових актів у сфері соціального забезпечення в цілому та поліції зокрема, виділивши відповідні норми в окремому книгу із запровадженням чіткого розмежування робочого часу та часу відпочинку; 2) професійний – організація реального регулювання гарантування та забезпечення права на відпочинок, медичного страхування поліцейського; підвищення рівня обізнаності серед працівників Національної поліції щодо способів захисту своїх соціальних прав шляхом проведення тематичних семінарів, тренінгів, онлайн-навчань із метою надання роз'яснень та послідовності дій; 3) матеріальний – гідна оплата праці з урахуванням усіх професійних ризиків, житлове забезпечення поліцейських і членів їх сімей, які проживають із ними та потребують такого забезпечення (відомчі програми житлового фінансування), встановлення системи пільг, за якої б розмір наданої пільги прямо залежав від вислуги, також це буде додатковою мотивацією вступу на службу до правоохоронних органів та стримування плинності кадрів; 4) психоемоційний – психоемоційну адаптацію працівників поліції, відновлення іміджу професії та авторитетності серед населення і встановлення презумпції правоти поліцейського на законодавчому рівні.

10. На підставі дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України та з метою ефективної його організації запропоновано внести до законодавства такі зміни і доповнення:

– до Закону України «Про Національну поліцію»:

1) доповнити ст. 91 Закону визначеннями такого змісту:

«службовий (робочий) час» – відрізок часу, що визначається згідно з внутрішнім розпорядком робочого дня (графіка тривалості змін) та зафіксований (табельований) в установленому законом порядку, впродовж якого працівник виконує функціональні обов'язки відповідно до своєї посадової інструкції та отримує заробітну плату;

«позаробочий час» – вихідний / особистий час, впродовж якого працівник відповідно до внутрішнього розпорядку робочого дня (графіка тривалості змін) не повинен виконувати своїх функціональних обов'язків, але в разі залучення працівника до виконання функціональних обов'язків години робочого часу оплачують в установленому законом порядку;

2) доповнити ст. 92 Закону визначенням такого змісту:

«відпустка поліцейського» – обумовлена та оформлена в установленому порядку кількість календарних днів, впродовж яких працівника не залучають до виконання своїх функціональних обов'язків;

3) доповнити ст. 94 Закону визначенням такого змісту:

«грошове забезпечення поліцейського» – грошова винагорода за

виконання працівником своїх посадових обов'язків, розмір якої розрахований залежно від низки факторів загального (посадовий оклад, надбавка за звання, щомісячні доплати постійного характеру) та індивідуального (премія, одноразовий додатковий вид грошового забезпечення: матеріальна допомога на оздоровлення, матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань тощо) видів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Клипа О. Поняття та сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Сер. «Юридичні науки»*. 2020. Т. 31 (70). № 5. С. 52–56.

2. Клипа О. Поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 4. С. 117–122.

3. Klypa O. History of development and current state of legal regulation of social protection of employees of the National Police of Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 4. С. 47–52.

4. Клыпа Е. Рабочее время и время отдыха как направления социальной защиты работников Национальной полиции. *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С. 337–343.

5. Клипа О. Організаційно-правові заходи вдосконалення соціального захисту Національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 226–229.

6. Клипа О. Сучасний стан соціального захисту працівників поліції Республіки Болгарія та Республіки Грузія. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. «Юриспруденція»*. 2020. № 46. С.78–82.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Клипа О. Окремі аспекти сучасного стану правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. *Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні* : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 16–17 жовтня 2020 р. Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2020. С. 24–28.

2. Клипа О. Види принципів соціального захисту працівників Національної поліції України. *Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення* : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 9–10 жовтня 2020 р. Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2020. С. 87–89.

3. Клипа О. Елементи правового статусу працівника Національної поліції. *Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку* : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 9–10 жовтня 2020 р. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2020. С. 61–63.

4. Клипа О. Соціальна політика держави як основа соціального захисту. *Науковий процес та наукові підходи: методика та реалізація досліджень* : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 23 жовтня 2020 р. Одеса : МЦНД, 2020. С. 118–119.

5. Klypa O. Social'ne zabezpechennya pracivnykiv policiyi u Respublicy Kazaxstan. [Social security of police officers in the Republic of Kazakhstan]. *Recent Scientific Investigation* : Scientific Collection «InterConf», with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference, December 6–8, 2020. Oslo, Norway : Dagens naeringsliv forlag, 2020. P. 600–604.

6. Клыпа Е. Методы исследования административно-правового регулирования социальной защиты работников Национальной полиции Украины. *Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica: Coleção de trabalhos científicos «ΛΟΓΟΣ» com materiais da conferência científico-prática internacional, Lisboa, Portugal, 9 de outubro de 2020. Lisboa, Portugal : Plataforma Científica Europeia, 2020. P. 33–35.*

АНОТАЦІЯ

Клипа О. П. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. – Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (081 – право). – Сумський державний університет, Суми, 2021.

Дисертаційна робота присвячена визначенню сутності та розкриттю особливостей адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України та перспектив його вдосконалення, ґрунтуючись на досвіді зарубіжних країн та в рамках проведення масштабного державного реформування.

Надаються характеристика історії розвитку та сучасного стану правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, а також характеристика методологічних засад дослідження адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. Розкриваються сутність адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України. Визначаються поняття та сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України, а також поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України. Окреслюються

напрями соціального захисту працівників Національної поліції. Встановлюється система суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України. Узагальнюється зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції. Визначаються перспективи вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, адміністративне законодавство, Національна поліція, зарубіжний досвід, адміністративно-правовий механізм, міжнародний нормативно-правовий акт, соціальний захист, суб'єкт, методологічні засади, правове регулювання, напрями соціального захисту, реформування, соціальна держава, соціальна функція, принципи соціального захисту, організаційно-правові заходи.

SUMMARY

Klypa O. P. Administrative and legal regulation of social protection of employees of the National Police of Ukraine. – *Qualified scientific work on the rights of the manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Informational Law (081 – Jurisprudence). – Sumy State University. – Sumy, 2021.

The dissertation is focused on determining the essence and revealing the specific features of administrative and legal regulation of social protection of the National Police of Ukraine and prospects for its improvement, based on the experience of foreign countries and in the framework of large-scale state reform.

The genesis of the concept of police, which was interpreted as "public order", is determined. The historical development of the police is considered and six (from the existence of Kievan Rus Galicia – Volyn principality, the Grand Duchy of Lithuania to the present – the creation of the National Police of Ukraine) are distinguished stages of its formation, within which it was transformed and the dynamics of development of social rights and guarantees of law enforcement.

It is established that methodologies are, first of all, a system of principles, methods, approaches to cognition of a certain subject of research. In the structure of which it is accepted to distinguish methods, principles and approaches. There is a multifaceted application of a systems approach, which means a system formed by the principles, techniques and methods of cognitive activity. The main features that emphasize some unanimity of researchers' approaches to the study of the mechanism of administrative and legal regulation are summarized: 1) mechanism – a set of ways or system of ways and means of regulating social relations; 2) the presence of three main components of the mechanism (rules of law, acts of implementation of rules of law, administrative and legal relations); 3) delimitation of the constituent elements of administrative and legal regulation into basic and additional

(related, optional).

The administrative and legal status of the employee of the National Police of Ukraine is determined, by which it is proposed to understand the set of powers established by the normative legal act, through the implementation of which the tasks are performed.

The essence of the administrative-legal status is objectively considered through the tasks for the implementation of which the powers and responsibilities of a particular subject of legal relations are provided, clearly regulated and enshrined in the normative legal act, for non-performance and, or improper performance of which liability is provided.

The concept of social protection is defined in a broad and narrow sense. Yes, in a broad sense – it is a number of consistent functions performed by the state, aimed at ensuring the implementation of social policy through specially created state bodies. In the narrow sense, it is a state-guaranteed timely and urgent set of measures aimed at organizing the material support of the relevant categories of citizens who, due to objective and/or subjective factors, have lost or not been able to provide proper living conditions on their own. There are general principles, which include the principle of guaranteeing the right to social protection, the principle of systematic, the principle of legality, the principle of economic feasibility, the principle of preventing the abolition and/or reduction of social benefits due to changes in social legislation and special principles timeliness, the principle of urgency, the principle of justice.

Based on the current legislation, the main areas of social protection of the National Police are noted, which we propose to differentiate by nature: 1) material support (police cash benefits, one-time cash benefits in case of death or disability of police officers, police pensions); 2) housing (preservation of benefits for housing); 3) medical support (free receipt of drugs, medicines, immunobiological drugs and medical devices according to doctors' prescriptions, free first-priority dentures (except for prosthetics made of precious metals), free provision of sanatorium treatment or self-compensation); 4) professional protection (working hours and rest time of police officers, police leave, protection of the rights and legitimate interests of police officers, education of police officers' children). In connection with the extensive system of subjects of social protection (central and local executive bodies, local governments, public associations, enterprises in the implementation of social policy), their multilevel (state, regional, local) is established.

The experience of foreign countries in the field of legal regulation of social protection of law enforcement officers in Eastern Europe (Republic of Bulgaria) and post-Soviet Baltic countries (Republic of Lithuania, Republic of Estonia, Republic of Latvia) and post-Soviet countries (Republic of Belarus, Republic of Belarus, Republic of Kazakhstan, Georgia).

The priority areas for improving the social protection of employees include: 1) legislative – codification of regulations in the field of social security in general and the police in particular, highlighting the relevant rules

in a separate book with the introduction of a clear distinction between working time and leisure time; 2) professional – the organization of real regulation of guarantee of fundamental social rights; 3) material – decent financial support of all spheres of life; 4) psycho-emotional – psycho-emotional adaptation of police officers, restoration of the image of the profession and authority among the population and the establishment of the presumption of the rightness of the police at the legislative level.

In order to effectively organize the administrative and legal regulation of social protection of employees of the National Police of Ukraine by improving the current Law, it is proposed to supplement the definitions: "office (working) time", "overtime", "police leave", "police cash".

Key words: administrative-legal regulation, administrative legislation, National police, foreign experience, administrative-legal mechanism, international normative-legal act, social protection, subject, methodological bases, legal regulation, directions of social protection, reforming, social state, social function, principles of social protection, organizational and legal measures.

Підписано до друку 05.04.2021.
Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 1,1.
Обл.-вид. арк. 0,0 Гарнітура Times.
Тираж 100 пр. Зам. № 204/21.
Віддруковано у видавництві «Ярославна».
40030, м. Суми, вул. Горького, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК, № 332
від 09.02.2001 р.